

Kleine melkbus met koperen naamplaatje

De melkfabriek van Garmerwolde maakt vanaf haar beginjaren drie producten: boter, ondermelk en karnemelk. De melk waar de room vanaf is geschept, heet ondermelk. Deze melk gaat weer in de melkbussen terug naar de boerderij. Daarvan drinken de kalfjes.

Karnemelk ontstaat bij het karnen van room tot boter. Een deel van deze karnemelk gaat ook weer terug naar de boerderij voor menselijke consumptie. Deze karnemelk komt in kleine stalen melkbussen voorzien van een koperen naamplaatje, met een inhoud tot vijf liter. Op de boerderij wordt de karnemelk gedronken en verwerkt tot karnemelkse pap (karnemelk gekookt met gort en gegeten met stroop). Ook wordt karnemelk wel gebruikt in een saus bij aardappelen (bijvoorbeeld met mosterd en (spek)vet) of in de bereiding van meelproducten, zoals brood.

Op deze melkbus staat de naam J. Wigboldus, gevestigd in Garmerwolde en deelnemers in de coöperatie en daarmee één van de eerste leveranciers van melk aan de fabriek. Van deze familie Wigboldus is ook het land gekocht waarop de Coöperatie Stoomzuivelfabriek Garmerwolde-Thesinge haar

fabriek bouwt.

De melkrijder haalt 's ochtends de volle melkbussen van de boerderij en brengt die naar de fabriek. Daarneemt hij de lege melkbussen van de vorige dag weer mee. Een deel van deze melkbussen bevat de ondermelk. Ook krijgt hij de kleine karnemelkbus mee en eventueel de aardewerken pot met boter.

De karnemelk wordt niet alleen gebruikt door het boerengezin; ook personeel dat bij hen in woont, eet ervan mee. Dat zijn de landarbeiders en ook het vrouwelijk personeel dat meewerkt op het land, met het melken en in de huishouding. Zij zijn 'in de kost': met hun contract is afgesproken dat zij te eten krijgen en onderdak. De kwaliteit van het geboden eten is mede van belang of het personeel langer op de boerderij wil werken. In de maand mei worden contracten opnieuw afgesloten of verbroken. In mei heeft het personeel ook ´´n week vrij - hun enige week vakantie in het jaar.

Erfgoedorganisatie: Melkfabriek Garmerwolde

Beschrijvingstitel: Kleine melkbus met koperen naamplaatje

Oneliner / quote: De melkrijder haalt 's ochtends de volle melkbussen van de boerderij en brengt die naar de fabriek

Fotografie uitsnede: Anton Tiktak

Fotografie: Anton Tiktak